

KRESŤAN

POLITICKÉ A SPOLOČENSKÉ KATOLÍCKE NOVINY
 VYCHÁDZAJÚ KAŽDÚ SOBOTU NA ŠEŠŤNÁST STRANÁCH.

<p>Predplatná cena: Na celý rok — — — — 4.— koruny. Na pol roka — — — — 2.— „ Na štvrt' roka — — — — 1.— „ <i>Jednotlivé číslo 8 hal.</i></p>	<p>Zodpovedný redaktor: Dr. ALEXANDER ERNSZT, páp. komorník. Za vydanie zodpovedný JÁN MOLNÁR, prhlát</p>	<p>Redakcia a vydavateľstvo: Budapešť, IV. ker., Ferencz-József-rakpart 27. szám sem sa majú posielat' predplatky, taktiež dopisy do novin ohlasy a náhodné reklamácie. Ceny ohlasov dľa tarify. Rukopisy sa nazpak nedávajú.</p>
--	--	--

Bukurešť je v našej moci.

Sinaja a Ploješti sme zaujali.

Uhorskej telegrafickej kancelárii 6. decembra z Berlína oznámili: **Bukurešť sme zaujali.** Jeho veličenstvo cisár nariadil, aby z tejto príležitosti v Prusku a v Elsas-Lotharingii 7. decembra dali slávnostné výstrely, aby vytýčili zástavy a vo všetkých kostoloch aby zabučaly zvony.

V spojení s týmto i «Budapesti Tudósító» podal nasledovnú zprávu: Vzhľadom na to, že následkom krajinského smútku smútočné zástavy nemožno vziať, porobené sú poriadky, aby vo štvrtok, 7. decembra na poludnie od 12. do 1. hodiny na radosť zaujatia Bukureštu a Ploješti tak v hlavnom a sídelnom meste, jak na vidieku vyzváňali.

Jeho veličenstvo kráľ Karol IV. z tejto radosnej príležitosti telegrafoval: «že je tej pevnej viery, že našich nepriateľov v najbližšom čase pošťastí sa presvedčiť o tom, že ďalšie prelievanie krvi nemá žiadneho cieľu».

Nemecký cisár v telegramme na jeho manželku vyslovil sa nasledovne: «Jak skvostný je to úspech z milosti Božej, na ceste vedúcej k úplnému víťazstvu».

Bukurešť padol. Do hlavného mesta Rumunska 6. decembra popoludní vťahy naše hrdinské spojené čaty. Padla Sinaja, utešené letovisko rumunského kráľa, padlo Ploješti, veľké fabričné mesto rumunské. Chýr o páde Bukureštu srdce každého syna vlasti uhorskej zaiste naplní tou najúprímnejšou radosťou a v duchu

ďakuje Všemobúcemu za pomoc a našim víťazom za ich sebaobetavú hrdinskosť.

Vieme, že sa na nás vrhli úhlavní nepriatelia, ktorí nás chcú potrať, ale zpomedzi týchto ani jedon neni taký podlý, ako sú Rumuni. Rumuni ako hyeny čakali dva roky na naše vysilenie a keď koncom augusta mysleli, že jedným svojim skokom nás zničia, vrhli sa na nás zradne, zákernicky ako lúpežníci, ako krvelační dravci. Vtrhli do nebránených obcí Sedmohradska, vraždili pokojné obyvateľstvo, nevinné ženy a deti, rabovali ako lúpežníci a čo nemohli odniesť, to spálili. Ako šialenci hnali sa po krajoch, o ktorých mysleli, že na veky zostanú v ich moci. Ochmelení podplatení agitátormi už videli splnenie sa ich sna o Velkom Rumunsku, ktoré bude stvorené potrahaním Uhorska a ktorého hranice budú siahať až po rieku Tisu. Z tela našej krajiny už vykrajovali celé zatisské okolie so Sedmohradskom a ich zradný kráľ Ferdinand za druhé hlavné mesto Velkej Románie už vyhlasoval Koložvár. Veľká radosť opanovala antantistov, ktorí v strhnutí Rumunska do vojny videli už svoje konečné víťazstvo.

A jaký veľký obrat sotva po troch mesiacoch. Silné ruské vojská stály na pomoc Rumunom, ale marne. Naše hrdinské čaty najprv pod vedením nášho kráľa Karola ako dediča trónu, potom pod vedením arcikniežaťa Jozefa rumunské vojská vyprášily zo Sedmohradska a prejdúc cez južné a východné priesmyky na rumunskej pôde spolu s čatami našich hrdinských spojencov pod maršallom Mackensenom a Falkenbaynom so dňa na deň ich porážaly a stále prenasledovali. Bukurešť padol, kdežto rátali, že

padne Budapešť. Král Ferdinand so svojou vládou uteká do cudziny bez koruny a bez vlasti, aby si zachránil svoj biedny život a objavenie sa našich hrdinov na uliciach hlavného mesta Rumunska ochmelených Rumunov prebúdza zo sna o Velkom Rumunsku.

Je to Rumunom bolestné precítutie, ale dobre zaslúžené. Neposlúchali svojich zkusených štátnikov, ktorí ešte aj na poslednej korunnej rade vystríhali svoj národ od vojny. Peter Carp predpovedal: «Rumunsko padne k nohám centrálnych mocností.» Jeho predpovedanie sa splnilo.

Každému víťazstvu našich a s našimi spojených čiat tešievame sa úprimne, z celého srdca. Ale tomuto víťazstvu ako verní synovia štátu uhorského tešíme sa zvlášte. Zvlášte tešíme sa tomuto víťazstvu preto, lebo lúpežných nepriateľov ku zákernému napadnutiu viedla túžba po tom, aby pre seba z tela našej druhej matky-vlasti kusy trhali, z nej pre seba celé okolia vykrajovali a teraz naše hrdinské čaty vrazily dýku do srdca ich vlasti.

Vzdychy úprimnej vďaky nech preto povznášajú sa ku Všemohúcemu za žehnanie zbraniam našich spojených čiat, ktoré rad svojich skvelých víťazstiev svojou hrdinskosťou a obetavosťou opäť rozmnožily jedným veľmi cenným víťazstvom. A jako antantisti v pripojení sa ku nim Rumunov videli naklonenie sa konečného víťazstva na ich stranu, my v ich porazení vidíme novšiu pevnú záruku toho, že palma konečného víťazstva ostane v našich rukách. Len vydržme, len ešte lepšie napnime všetky naše sily. Na hrade belgického Brüssela, poľskej Varšavy, srbského Belehradu, černo horského Cetinja a rumunského Bukureštu vejú už zástavy nášho konečného víťazstva!

Jako sa stala kapitulácia Bukureštu.

O kapitulácii Bukureštu Wolffova agencia 8. decembra podala nasledovnú zprávu:

Dňa 5. decembra predpoludním o 1/211. hodine kapitán generálneho štábu Lange čo parlamentér s listom generálmaršalla Mackensena, v ktorom bola žiadosť o odovzdanie pevnosti, poslaný bol ku bukureštskému veliteľstvu. V druhom liste upovedomili veliteľa, že na pevnosť začnú pátiť, jestli sa parlamentér behom 24 hodín nevráti. Kapitán Lange, ktorého pri čiare rumunskej

prednej stráže prijal jedon generál a ktorého so zaviazanými očami na automobile zaviezli do Bukurešti, dňa 6. decembra rano pred vypršaním termínu sa vrátil. Prijatie listu generálmaršalla Mackensena veliteľ rumunskej dunajskej armády odoprel s tým odôvodnením, že Bukurešť není pevnosťou, lež otvoreným mestom, nemá ani pancierové pevnosti, ani čiat ku obrane; nemá ani gubernátora, ani veliteľa. Kapitán Lange poukázal na charakter pevností Bukurešti a na to, že takáto výhovorka nemecké váločné operácie nebude prekážať. Dňa 6. decembra rano časte jazdeckého armádneho sboru Schmettova vzaly do svojej moci jednu pevnosť na severnom fronte, časte 54. armádneho sboru tiahly za ňou a zaujaly čiaru pevnosti od Chiajuy (záp. front) až po Odaile (severný front). Nepriateľ svojou pechotou vyvinul odpor, ktorý sme chytró zlomili. Od južného frontu časte dunajskej armády tiahly cez obruč pevností do mesta. Nenatrafily na odpor. Do Bukurešti tiahnuce čaty oduševnene vitali a ozdobili kvetami. Generálmaršall Mackensen na automobile zaviezol sa pred kráľovskú palotu, kde ho kytkou privitali.

Nemeckého cisára vďaka Hindenburgovi za víťazstvo nad Rumunmi.

Dľa zprávy Wolff. agencie nemecký cisár z príležitosti veľkého víťazstva nad Rumunmi hlavnému maršallovi Hindenburgovi poslal veľký Kríž rádu Železného Kríža v sprievode nasledovného prípisu:

Milý môj hlavný Maršall! Vojna proti Rumunsku, ktorá s Božou pomocou už i posiaľ dosiahla tak veľké úspechy, po všetky časy bude skvelým príkladom ohnivej vtipnosti válečného vodcovstva. Vy znovu mimoriadnou obozretnosťou, skvelou cieľavedomosťou a s najväčšou energiou viedol ste veľké válečné operácie a s predvídalou pechovosťou navrhoval ste mi také nariadenia, ktoré ukázaly cestu spojenia sa osobitne tiahnuvších armád. Vam a v generalnom stábe vyzkuseným pomocníkom vašim novšie vďaka vyslovuje vlasť, ktorá s hrdou radosťou a s obdivovaním slyší chýry o týchto víťazstvách a s istou nádejou a úplnou dôverou hľadá na takých vodcov. Ja ale, aby som zadosť učinil tej mojej túžbe, ktorá povzbudzuje ma ku výrazu mojej, hlboko precitenej povdačnosti, znakom neobmedzeného uznania môjho, zpomedzi generálov mojich, najprvej Vam udeľujem veľký Kríž rádu Železného Kríža.

Veľký stán válečný, 9. decembra 1916.

Vás vždy povdačný a milostivej náklonnosti král
Vilhelm R.

Bratia Katolíci! Čítajte a predplácajte len v čisto katolíckom duchu písané noviny. Takéto noviny sú «Kreštan». «Kreštan» už cez XXIII. triadvadsať rokov bráni našu cirkev, zastáva našu svätú vieru a zmužile bojuje za všetky oprávnené záujmy Slovákov.

Kapitulácia zbytkov rumunskej prvej divízie.

Z cis. a král. novinárskeho válečného stánu o kapitulácii zbytkov zničenej rumunskej prvej armády 7. decembra oznamujú:

Po štyrtýždňovom blúdení a uznania hodnom odpore zbytky rumunskej prvej divízie dnes v blízkosti ústia Oltu poddaly sa rakúsko-uhorskej brigáde Szivó-va. Desiat batallionov, jedna švadrona jazdy a šesť batterií složily zbraň, dovedna 8000 ľudí, medzi nimi 6 plukovníkov, s 26 kanónmi. S týmto sa výskumné podujatie plukovníka Szivó-va skončilo. Úlohou rakúsko-uhorskej brigády Szivó-va, ktorú pozdejšie nemecké oddelenia posilnily, ktoré ale medzi časom zväčša zase vyšly zo sväzku brigády, takmer od začiatku rumunskej vojny bolo, aby kryla oršovský odsek. Brigáda odhliadnuc od utratenia nepatrného územia, ktoré ale veľmi chytrou zpätzaujala, vedela sa držať voči presile. V dňoch bitky pri Targu-Jiu udrela aj hodina brigády. Rýchlym zakročením tak dlho zdržala nepriateľa, kým tento premeškal spojenie sa ku svojim hlavným silám a tak ho od týchto odľali.

Na území Turnu-Severinu svedené boje, v ktorých sa zúčastnilo aj jedno miešané oddelenie 41. nemeckej divízie, o nejednu významnú kapitolu obohatia dejiny výskumného válčenia za frontom. Voči plukovníkovi Szivó-vovi stojaci, ku hlavnej sile prvej rumunskej divízie patriaci nepriateľ zpočiatku utiahol sa ku dolnému Žilu. Szivó tiahol za nepriateľom, početných zajal a konečne odtisol ho ku dolnému Oltu, kde Rumuni v západnom smere so svojim frotom, za chrbtom s riekou a bezprostredne pri Dunaji stojac, pustili sa do posledného boja. O krátky čas ale z každej strany museli sa brániť, bo od rieky Olt na východ pri Turnu-Magurele medzi časom na severnom brehu Dunaja zjavily sa rakúsko-uhorské etappové čaty a bulharskí pioníri a statné dunajské monitory, ktoré sa behom rumunskej vojny všade slávne vyznačily, pripojily sa k nim a vyložily na breh mužstvo. Rumunom nezbývalo iné, ako poddať sa na otvorenom bojišti. Súhrnný počet plukovníkom Szivó-vom privezených zajatcov činí asi 14.000 mužov. *Krem toho brigáda ukoristila prinajmenej 30 kanónov.*

Obsadili sme dve tretiny úrodnej pôdy Rumunska.

Noviny «Nordd. Allg. Ztg» píšu: Dľa úradnej zprávy rumunskej 1. júla 1916. v Rumunsku nachodily sa nasledovné zásoby zbožia: 440.000 tún pšenice a pšeničnej múky, 282.000 tún kukurice, 320.000 tún jačmeňa, veľké množstvo raže a ovsa. Celá zásoba obnášala 1,600.000 tún.

Tohoročná úroda sotva prevyšuje strednú a obnáša: 1,800.000 tún pšenice, 1,600.000 tún kukurice, 50.000 tún raže, 300.000 tún ovsa a 600.000 tún jačmeňa,

súhrnom 4,400.000 tún. Z tohoto obnosu dve tretiny padajú na územie obsadené centrálnymi mocnosťami Európy.

Udalosti svetovej vojny.

Vojna proti Rumunom. Dľa najnovších válečných zprávk armády Mackensena a Falkenhayna zbité vojska Rumunov a Rusov nemilosrdne prenasledujú ďalej. Rumunské válečné veliteľstvo nariadilo, aby rumunské zbité čaty cúvaly po čiaru Braila—Galac—Focani. Veľkých rumunských ztrát zrejším dôkazom je, že od 1. do 9. decembra naše a spojenecké čaty zajaly 70.000 Valachov, ukoristily 184 kanónov, 120 strojových pušiek a nesmierne množstvo každého druhu válečného materiálu. Ztraty Rumunov, aké posiaľ utrpeli vôbec, odhadujú na 300.000 mužov. — Bulharské čaty už aj pri Černavode prešly cez Dunaj a do moci dostaly tamojší chýrny železničný most.

Vojna proti Rusom. Na karpátskom fronte uhorské čaty hrdinsky odrážajú všetky obnovené útoky Rusov a s každým dňom zapríčiňujú im brozné ztraty.

Vojna proti Talianom. Taliani znovu stroja sa útočiť proti našemu frontu v južnom Tyrosku. Ináč na celom talianskom fronte po hrozných ztratách, aké utrpeli Taliani, panuje ticho.

Vojna Nemcov proti Francúzom a Angličanom. Angličania a Francúzi na celom fronte okolo Verdunu proti hrdinským čatám nemeckým nevedia dosiahnuť žiadneho úspechu. Angličania vzdor brozným ich ztratám ešte vždy tým zavádzajú obecenstvo, že musia zvíťaziť. Dľa úradnej zprávy ale, len v mesiaci novembri utratili 70 000 ľudí.

Položenie v Grécku. Antant všelijakými nespravodlivými požiadavkami a neslýchaným terrorismom zatiaľ trýznil gréckeho kráľa Konštantína, kým ten ztratil trpezlivosť a Angličanov, Francúzov a Talianov vyhnal z Athén a strojí sa pripojiť ku centrálnym mocnostiam.

Vojna na mori. Anglicko od začiatku vojny utratilo 1700 obchodných a medzi nimi aj veľa válečných lodí. Nemecká podmorská obchodná loď «Deutschland» šťastlivo vrátila sa domov z Ameriky.

Zo zahraničia.

Nová vláda v Anglicku. Asquit, anglický ministerpredseda, ktorý zlostne preťahoval svetovú vojnu, pre neúspechy a hroznú ztratu anglických čiat, prinútený bol zaľakovať. Na jeho miesto vymenovaný je ešte väčší nepriateľ svetového pokoja, ako bol on, menom *Lloyd George*.

Zmena v ruskom ministerpredsedníctve. Stürmer, ruský ministerpredseda, padol, jeho nástupcom je *Trepov*, ktorý v dume (v ruskom parlamente) tak sa osvedčil, že Rusko zatiaľ musí bojovať, kým nezvíťazí.

Obetujte na Červený Križ!

Prípravy ku korunácii.

Veľký výbor, ktorý sa utvoril cieľom ustálenia poriadku korunácie, v pondelok, 4. decembra popoludní v delegacionálnej sieni parlamentu za predsedníctva ministra honvédstva baróna Hazaiho vydržoval poradu, na ktorej boli prítomní členovia vlády, predsedníctvo snemovne vyslancov a snemovne veľmožov, jeho Eminencia kardinál, knieža-primas dr. Ján Csernoch s viac biskupmi, horvatský bán, vodcovia snemových strán a poprední úradníci ministerstva vnútra, pravosúdia a honvédstva. Na porade bola reč o ustálení všeobecného programu korunácie; podrobnosti slávnosti ustália osobitými podvýborami. Výbor budúci týždeň zase zasadne.

Dľa dosavadných plánov korunácia bude sa odbyvať v nasledovnom poriadku:

Dňa 30. decembra, v sobotu ráno kráľovský pár v sprievode členov krajinského snemu a dvora pojde do Matiašovho chrámu. Pred kráľom, snemom zvolený námestník palatína poniesie korunu, krajinský sudca kráľovskú berlu, horvatský bán zlaté jablko, hlavný pohárnik meč sv. Štefana, kaločský arcibiskup dvojité kríž a desať veľmožov desať zástav krajiny.

V bráne chrámu kráľovský pár privíta jeho Eminencia kardinál, knieža-primas dr. Ján Csernoch. Po umiestnení sa pri oltári kaločský arcibiskup Arpád Várady poprosí knieža-primasa, aby pokorunoval kráľa.

Knieža-primas odbaví litánie, potom sväteným olejom pomáže kráľove čelo, prsia a pravé rameno. Nato na kráľa dajú plášť sv. Štefana a knieža-primas s hlavným komorníckym majstrom opášu mu meč sv. Štefana. Kráľ sa vtedy obráti k ľudu, vytasí meč z pošvy a mečom v povetrí zatne v podobe kríža na znamenie toho, že cirkev Božiu obráni proti každému nápadu.

Potom sa začne sv. omša. Medzi epištolou a evanjeliumom kráľ klakne si na vrchný schod oltára. Kaločský arcibiskup obráti sa ku knieža-primasovi s nasledujúcimi latinskými slovami:

— Velebný oče, katolícka svätá cirkev žiada, aby Karol bol povýšený do hodnosti kráľa Uhorska.

Knieža-primas odpovie: «Accipe coronam regni» (prijmi korunu kráľovstva) a s námestníkom palatína korunu položí kráľovi na hlavu.

Kráľa späť zavedú na trón a námestník palatína zvolá: «Nech žije kráľ!», čo v kostole shromaždený ľud trikrát opakuje.

Potom sa kráľ obráti ku knieža-primasovi, z knihy, ktorú držia pred ním, číta prosbu o pokorunovanie kráľovnej.

Kráľovná si klakne na spodný schod oltára na vankúš, knieža-primas drží pred ňou kríž, ktorý kráľovná bozká. Námestník palatína spolu s hlavným dvormajstrom pristúpia ku kráľovi, vezmú od kráľa korunu a položia ju na oltár. Medzitým knieža-primas a kňazi odrieknu litánie ku Všetšvätým. Knieža-primas sväteným olejom dotkne sa prs a ramien kráľovnej, nato kráľovná pojde do zákristie, kde jej olej sotruť, potom

príde pred oltár, kde jej vesprémsky biskup bar. Hornig položí na hlavu domácu korunu. Námestník palatína kniežatu-primasovi podá korunu sv. Štefana a knieža-primas pomocou zastupiteľa krajinského snemu korunu podrží nad plecom kráľovnej. Knieža-primas korunu späť dá námestníkovi palatína, ktorý ju späť zanesie ku kráľovi sediacemu na tróne a pomocou hlavného dvormajstra dá ju na hlavu jeho veličenstva. Knieža-primas kráľovnej do pravej ruky dá žezlo, do ľavej ruky krajinské jablko a kráľovnú zavedie ku kráľovi, ktorý sedí na tróne a posadí ju vedľa kráľa.

Kráľ a kráľovná — ktorí sa už pred korunovaním osposvedajú — nato pristúpia k sv. prijímaniu, potom po skončení korunovačnej sv. omše pojdú na Halászbástyu. Tu námestník palatína korunovačnú listinu odovzdá kniežatu-primasovi, ktorý korunovačnú listinu pred kráľom prečíta a kráľ složí prísahu na obsah korunovačnej listiny. Odtiaľ pojdú na Szent György-tér, kde bude korunovačný kopec, ktorý bude postavený zo zeme všetkých stolíc krajiny. Potom pokorunovaný kráľ vysadne na koňa a mečom sv. Štefana zatne v štyri strany sveta na znak toho, že krajinu na všetky strany proti nepriateľom obráni. S tým sa obrady skončia.

Zatým v kostole kráľovského hradu kráľ víťazov rádu zlatých ostrôh povýši za rytierov. Za týmto v kráľovskom hrade bude korunovačný obed, pri ktorom kráľ, kráľovná, zástupca palatína, knieža-primas, kaločský arcibiskup a vyslanec pápeža — viedeňský nuncius — budú sedieť pri jednom stole. Všetci v paráde, knieža-primas a kaločský arcibiskup v cirkevnom ornáte a vlastne ani nebudú obedovať, len sa dotknú mäs, ktoré kráľovský hlavný stolový majster poniesie okolo stola.

Kráľ a kráľovná prv než si sadnú ku stolu, umyjú si ruky. Kráľovi a kráľovnej vodu na ruky naleje zástupca palatína a uterák podá im knieža-primas. Knieža-primas sa krátko pomodlí. Kráľ vtedy složí korunu, ktorú potom len po obede položia kráľovi na hlavu.

Počas obedu hlavný pohárnik naleje vína do pohárov. Kráľ zdvihne pohár a riekne:

— Nech žije vlast!

Knieža-primas odpovie:

— Nech žije kráľ!

Na korunácii pravdepodobne budú prítomní aj cudzí panovníci, pre ktorých v korunovačnom chráme podržia zodpovedné miesta. Korunovačného pochodu sa cudzí panovníci akiste nezúčastnia.

Z krajinského zákonodarstva.

V snemovni krajinských vyslancov, po vyvolení 24 členov do regnikolárneho výboru ku zostaveniu osnovy kráľovej prísahy pri korunácii, pojednávajú zákonnú predlohu o indemnité.

Regnikolárny výbor ustálenia osnovy kráľovej prísahy pri korunácii zasedá pod predsedníctvom jeho Eminencie kardinála, knieža-primasa, arcibiskupa ostrihomského dr. Jána Csernocha.

Majetok a dôchodky kráľa.

Že koľko majetku má rakúsky cisár a uhorský kráľ, to nikto presne nevie. O báječných obnosoch znejúce povedačky aj majú základu, aj nemajú. Bo jestli počítame panovníkove paloty, jeho nezpeňažiteľné nemovitosti (ku príkladu viedeňskú ľudovú zahradu), vedecké a umelecké ústavy (viedeňské museum, dvorné divadlo, obrazárňu a pokladňu), tak prideme ku báječnému obnosu. Ale toto sú mrtvé cennosti, ba namiesto toho, aby volačo donášaly, ich udržiavanie a spravovanie stojí mnoho peňazí.

hodonínske panstvo, v Uhorsku panstvá Holič, Ráckeve a Šaštín, v Česku Bezno a Šmirzič.

Súkromné majetky jeho veličenstva zosnulého kráľa, veľkú časť ktorých si sám nadobudol, sú nasledovné:

V Dolnom Rakúsku Krieau, v Štýrsku Eisenerz, v Tyrolsku St. Petersberg, v Česku Reichstadt, Ploschkowitz, Bustehrad, Tachlovitz, Kacov, Kronporicen a Bistrau.

V Uhorsku kráľovskej rodine patrí panstvo v Ráckeve; súkromným majetkom kráľa sú kráľovské vinohrady v Tarcale.

Nie kráľovým, ani kráľovským, lež majetkom uhor-

Jeho veličenstvo kráľ Franc Jozef I. na smrteľnej posteli.

Kráľov dôchodok pochádza z troch prameňov:

1. z civillisty,
2. z rodinných a súkromných majetkov,
3. z cenných papierov a vkladov.

Civillista obnáša ročne 11 millionov 300.000 korún so strany Rakúska a práve toľko so strany Uhorska. Týchto 22 aj pol miliona korún je hlavným dôchodkom panovníka.

Majetky sú alebo rodinné a avitické zeme, alebo súkromné majetky; predošlé nemožno odcudzil a s ich dôchodkami nakladá vždy hlava panujúcej rodiny, s poslednými však panovník slobodne môže naložiť.

Rodinné majetky sú nasledovné: V Dolnom Rakúsku scharfeneggské, laxenburgské, orthské a pöggstallské panstvá, v Hornom Rakúsku Mattighofen, v Salzburgu Blühnbach, v Štýrsku Klein-Krampen, na Morave

skej koruny je gödöllövske korunné pánstvo v chotá i obci Gödöllö, Dány, Kerepes a Isaszeg, ktoré r. 1868. kúpil uhorský štát, dajúc ich kráľovi čo neodcudziteľný dar. Dôchodok gödöllövskeho panstva požíva vždy uhorský kráľ. Tiež kráľ je majiteľom budínskej neodcudziteľnej kráľovskej paloty. Viedeňské dvorné budovy nie sú štátnym alebo korunným, lež v úplnom smysle slova rodinným majetkom. Rodinné sú aj cisárske villy v Ischli.

Cisárske majetky v Štýrsku a Tyrolsku sú zväčša poľovnícke revíri, ale sú preto aj lesné gazdovstvá.

Kráľ Franc Jozef nerád sa púšťal do priemyselných podnikov; privolil len k založeniu a udržiavaniu dvoch cukrovarov: v Svolenovesi a Smirziči v Česku; posledný cukrovar je rodinným, prvý ale súkromným majetkom kráľa Franca Jozefa.

O bankových vkladoch a do cenných papierov ulo-

žených majetkoch panovníckej rodiny prirodzene len majetky spravujúci úrad môže vedieť istotu. Ten chýr, že veľká časť majetku uložená bola v Anglickej Banke, je úplne bezzákladný, bo Franc Jozef I., ktorý bol veľmi sporivý, na žiadosť pán by nebol nechal peniaze ležať bez úrokov a známo je, že Anglická Banka od vkladov, ktoré obnášali mnoho millionov, neplatila úroky. Peniaze panujúcej rodiny boli uložené v rakúskych a uhorských bankách. Veľmi je pravdepodobné, že zo základín panujúcej rodiny aj v záložných listoch a rentových úpisoch veľké obnosy sú uložené. Zpomedi ostatných cenných papierov dľa chýru len z účastín Dunajskej paroplavebnej spoločnosti si panujúca rodina už pred desaťročiami kúpila väčšie množstvo. Hovorí sa, že kráľovská rodina aj pri južnej železnici bola zainteresovaná.

Drobnosti zo života Franca Jozefa I.

V treťom mesiaci svetovej vojny kráľ navštívil vo viedeňskom Augartenpaláci zariadenú válečnú nemocnicu. Pri posteli jedného mladého zástavníka postál a blasom sústrasti spýtal sa raneného — ktorému granát odtrhol obe nohy — že čo by mohol urobiť v jeho prospech. Ranený odpovedal, že prosí len jednu milosť: jednu guľku, ktorá by urobila koniec jeho mukám. Kráľa to hlboko dojalo, vyhrkly mu slzy a riekol trasúcim sa hlasom:

— Syn môj, ja som nechcel vojnu!

Dr. Kerzl, ktorý bol v kráľovskom sprievode, nato vyňal hodinky a oznámil, že sa čas určený k navštíveniu nemocnice minul.

Kráľ porozumel svojho lekára, poslúchol ho bez poznámky a opustil nemocnicu. Potom viac už ani nešiel do žiadnej nemocnice, bo Kerzl nedovolil.

*

Kráľ raz v zime prišiel do Budapešti. Keď dvorný vlak dojchal na západné nádražie, schody salónneho vozňa vo vlhkom, mrazivom počasí boli klzké a kráľ ktorý prirodzene prvý vysadol z vozňa, počas sasadania riekol Kerzlovi, ktorý bol ešte vo vozni:

— Pozor, je klzko!

Teda nielen Kerzl dával pozor na kráľa, ale aj kráľ na Kerzla.

*

V predsieni viedeňského Burgu kráľ spozoroval roznašača «Militär Zeitung»-u, v ktorom na prvý pohľad poznal starého vojaka. Padlo mu ho ľúto, že si takto ťažko vyhľadáva každodenný chlieb a oslovil ho.

Roznašač rozpovedal, že sa zúčastnil bitky pri Solferine, kde bol aj ranený a kedysi bol cugsfirerom.

— Lepšieho postavenia ste si nevedeli najst? — spýtal sa kráľ.

— Veľmi mnoho ráz som už prosil dovolenie ku otvoreniu trafiky, ale moju prosbu vždy odmietli — odpovedal starý vojak.

— A kde by ste si chceli otvoriť trafiky?

— V Laxenburgu — odvetil veterán.

— No, veď urobím dačo za vás — riekol kráľ.

Na druhý deň starý vojak dostal licenciú ku otvoreniu trafiky, ktorú si hneď zariadil a už mu chybovalo len kupujúce obecenstvo. V jeden pekný deň do trafiky zavítal kráľ, vybral si havanny a keď sa obecenstvo o tom dozvedelo, trafika starého vojaka odrazu tak začala prekvitať, že sa stala opravdovou zlatou baňou.

Motolicová choroba oviec a jej liečenie.

Pod týmto menom známou ovčiu chorobu zapríčínujú v pečeni napadnutého zvierata nachádzajúce sa motolice, ktoré sa vyvinú v ovciach z vajčiek, ktoré sa s trávou alebo s vodou dostanú do tela zvierata a tam veľké pustošenie zapríčinia.

Úplné vyliečenie tejto choroby podarí sa liekom známym pod menom «Kamala», ktorý po mnohých pokusoch dokázal sa ako istý liek proti motoliciam a preto za potrebné držíme ovce dochovávajúcich gazdov na upotrebovanie tohoto lieku upozorniť.

Kamalu vyrábajú z prachu jednej indickej rastliny. Liek dostať v apatičkách a drogeriach bez lekárskeho predpisu. Kamala je dvojaká a síce čistá a nečistá. Proti motoliciam však má sa len očistená Kamala upotrebovať. V drogeriach platí sa v riadnom čase za kilogram 12 korún, teraz ale pýtajú za kilogram aj vyše 30 korún. V apatičkách tento liek je o niečo drahší.

Jednorôčným a starším ovciam dostatočné je 15 grammov Kamaly. Táto dávka má sa motoliciami napadnutému zvieratu dať vo dvoch čiastkach (to jejt po 7—8 gramoch) a síce jednu čiastku rano, druhú zas pod večer.

Veľmi slabým a chorým ovciam má sa dať 15 grammová dávka, ale len behom 5 dní, každodenne v 3 grammových čiastkach.

S jedným kilogramom Kamaly vyliečiť možno 60—65 oviec.

Účinok Kamaly javí sa v tom, že v ovci žijúce motolicové červičky a vajčka od nej čiastočne zoslabnú, čiastočne zhnú a hnačkou (laksírkou) vyjdú z tela zvierata.

Ku liečeniu s Kamalou najpohodlnejší čas je začiatok zimy, totiž koncom doby pasenia, keď už ovce dohnaté sú na zimu do ovčiarne.

Po užití lieku cez dva týždne má byť hnoj v maštali čo najbedlivejšie shromaždený a buďto spálený alebo len na takej suchej roli upotrebený, kde ovce vôbec nechodia a sa nepasú, aby následkom lieku do hnoja prišli motolice a vajčka vyhynuli.

Nezabúdajte na vdovy a siroty po hrdinoch padlých na bojišti!

CHYRNIK.

Jeho veličenstvo kráľ v Budapešti. V utorok, 12. decembra ráno jeho veličenstvo kráľ Karol IV. na osobitnom vlaku s veľkým sprievodom dorazil do Budapešte a na výsluchu prijal jeho Eminenciu knieža-primasa, predsedníctva krajinského zákonodarstva, zastupiteľstvá hlavného mesta, štátnych úradov a vojska. Jeho veličenstvo nateraz len cez jeden deň zdržoval sa v hlavnom meste.

Košický biskup v Katolíckej Ludovej Jednote. Osvietený pán biskup košický dr. August Fischer-Colbrie nedávno, keď sa zdržoval v Budapešti, navštívil ústrednú kanceláriu Katolíckej Ludovej Jednoty a zaujímal sa dôkladne o účinkovanie tohoto ústavu.

Novšia základina nitrianskeho biskupa. Osvietený pán biskup nitriansky gróf Vilhelm Batthány u kapitule nitrianskej složil novšiu základinu 56.000 korún zčiasťky k vychovávaniu sirôt a zčiasťky k spomoženiu chudobnejších kňazov nitrianskej diecése. Z dôchodku základiny dajú vychovať štyri siroty v žilinskom biskupskom sirotinci. V prvom rade príjmu ta válečné siroty, prednosť majú aj deti katolíckych organistov a učiteľov nitrianskej diecése.

Z biskupstva spišského. Jeho excellencia, osvietený pán biskup dr. Alexander Párvy na piatu uhorskú válečnú požičku značil 600.000 korún. — Prepošt-kanonik dr. Anton Kurimszky na válečné dobročinné ciele Katolíckeho Karitásu obetoval 300 korún.

Na čo sa obracajú katolícke kňazské majetky? Kardinál knieža-primas dr. Jan Csernoch na vystavenie kostola v Zente obetoval 40.000, na kostol v Borote 2000 a na kostol v Keserütelku 1000 korún. Na splácanie dlhu kostola Večitej poklony daroval válečný štátny papier v cene 5100 korún. — Kaločský arcibiskup Arpád Váradí pre sedmohradských utečencov-kňazov obetoval 20.000 a na ciele bulharského Červeného Kríža poslal 2000 korún. — Satmársky biskup Tibor Boromisza ungvárskemu ústavu hluchonemých daroval válečný štátny papier v cene 2000 korún. — Munkáčsky gr.-kat. biskup Anton Papp k spomoženiu pohorelcov v ungskej obci Alsódomonya daroval 400 korún.

Dar bolognanských detí pápežovi. Svätý otec dostal minule skvostné album, v ktorom vlastnoručným podpisom vyslovuje pápežovi svoju poklonu a vďaka tých 30.000 chlapcov a dievčat talianskeho mesta Bologna, ktorí dňa 30. júla na úmysel pápeža svoje sväté prijímanie obetovali za pokoj Európy. Pápež za túto pozornosť podakoval sa v láskavom liste.

Kollegium kardinálov počíta teraz 57. Z týchto vymenoval Lev XIII. štrnásť, Pius X. tridsaťsedem a Benedikt XV. šesť. Talianov je 28, netalianov 29. Francúzi sú 4. Najbližšie má vymenovať svätý otec Pápež desať nových kardinálov, zmedzi nich má byť sedem Talianov 3 majú byť Francúzi.

Katolícki Indiáni. V Spojených Štátoch Severo-

amerických žije prítomne vyše 300.000 Indiánov. Viac ako tretina vyznáva vieru katolícku. V samom štáte Montana žije vyše 10.000 Indiánov. V biskupstve Great-Falls je 14 katolíckych indiánskych kostolov, ktoré z väčšej čiastky vystavili sami domorodí. Počet kňazov je 10. V šiestich farských školách vyučuje 50 mníšiek Sv. Uršuly 500 indiánskych dietok. Počet krstov obnáša ročne asi 390. Indiáni zaoberajú sa radi s roľníctvom a chovaním statku. Telesnú prácu už nepovažujú za neuctenie muža, ako dakedy. Mnohí bývajú ešte v šiatroch a nechcú sa presťahovať do kamenných domov.

Zpomedzi stomillionov obyvateľov Spoj. Štátov Severoamerických je 17 millionov katolíkov, 3 milliony židov, ostatní sú protestanti a dissidenti.

Spišské válečné milodary. V Kéžmarku sossbieralo sa 1. nov. pre vojakov trpiacich na pľúcnu nemoc 392 korún. Kéžmarský fabrikant Wein daroval kéžmarskej nemocnici Červeného Kríža 100 korún. Barónka Ákošová Wieland rod. grófka Annie Csáky na válečný invalidný fond novovesského okresu obetovala 100 korún.

Značenia na piatu uhorskú válečnú požičku v Spiš. Magure. V Richvalde do 28. novembra značili: Tútor siroty hrdinskou smrťou zomrelého Mich. Michny 4000 kor., Katarína Kostka 3000 kor., Jozef Mercsák s manželkou 1800 kor., Anna Štefaňák dievka 1500 kor., Jánová Čenčák, Bart. Irha a Anna Kocur rod. Budziel po 1000 kor., Šeb. Smolen 800 kor., Anna Jabrocký rod. Merčák 500 kor., Ján Čupka 400 kor., Zuz. Štefaňák dievka 300 kor., Maria Bombara Gvozdják a Katarína Irha Kulton po 100 kor., Katarína Merčák dievka 50 kor. a richvaldská kostolná kassa 400 kor., dovedna 15.950 korún. Z Haligoviec značili: Ján Želonka z miškovska 2000 kor., Žofia Želonka z miškovska 2000 kor. a Anna Bjalončík z miškovska 800 korún.

Kéžmarský fabrikant Karol Wein značil na piatu uhorskú válečnú požičku poldruha miliona korún.

K znovuvystaveniu rozbitých sedmohradských domov sossbieralo sa doteraz v kruhu uhorského obecnstva 450.000 korún. K znovuvystaveniu Rusmi rozbitých hornoviedieckych obcí zavedený krajinský spoločenský pohyb je už dokončený a priniesol sedem millionov 350.000 korún.

Honvédi košického 9. pluku obyvateľom Sedmohradska. Honvédi 9. pluku nielen svojou krvou zpvydobili pokojnú domoveň tisíc a tisíc sedmohradským rodinám, lež aj svojimi haliermi prispeli ku pomoci utečencom sedmohradským. 1300 korún obnáša ten obnos, ktorý zo svojej vojenskej mzdy složili na bojišti nachádzajúci sa honvédi 9. pluku, na ten vznesený cieľ.

Jarmoky v Levoči r. 1917. Výkladné a liehvacie jarmoky budú: 5. januára, 30. marca, 2. júla a 19. októbra. Jarmoky na ovce: od 6. apríla do 11. mája a od 5. okt. do 2. novembra každý piatok. Trhy každý piatok, v ktorý deň vydržiava sa aj riadny jarmok na ošípané a na telatá.

Vyznačenia v kruhu honvédov koš. 9. pluku.
Na uznanie hrdinského chovania sa pred nepriateľom vyznačení boli: nadporučík Ján Schreiber so striebornou záslužnou medaillou, nadporučík Franc Schreiber so záslužným krížom tretej triedy s korunou, nadporučík gróf Marcel Stomm s bronzovou zásl. medaillou, strážmajster Jozef Zavodny so zlatou medaillou hrdinskosti, nadporučík Ladislav Szabó s nemeckým železným krížom, jednoročný dobrov. firer Ján Szemács a strážmajstri Imrich Szmola a Jozef Kiss s pruskou válečnou medaillou. Honvédi: Eliáš Gripp, Ján Rudnyánszky, Jozef Drótos, Pavel Csehi, Ondrej Petrilla, Ján Dankó, Ondrej Tucsa, Ludvik Pillinger a Michal Dalina na uznanie vernej služby dostali železný záslužný kríž.

Najnovšie.

Centrálna mocnosť Európy nepriateľské vlády vyzvaly ku uzavretiu pokoja.

Uhorsko-Rakúsko, Nemecko, Bulharsko, Turecko v krutých bojoch dokázali, že ich hrdinské armády sú nepremožiteľné. Preto aj prítomne vo Viedni, v Budapešti, v Berlíne, v Sofii v Carigrade zastupiteľom indiferentných mocností odovzdaná bola stejnej osnovy nota, ktorou vlády nepriateľských štátov úradne a dôrazne vyzvané sú ku zakľúčeniu svetovej vojny a uzavretiu pokoja. Jestli vlády nepriateľských štátov po toľkých porážkach toto pokojné nabídnutie nepríjmu, zodpovedné budú za ďalšie prelievanie krvi.

Vyzvanie k predplateniu.

S rokom 1917. «Kreštan» nastupuje XXIV. ročník svojho jestvovania a nepretržených bojov za práva katolíckej Cirkvi a ľudu kresťanského. I v terajších preťažkých časoch válečných, skalopevne držiac sa zásad kresťanskej ľudovej strany, neohrozene bojuje za Cirkev, Kráľa a Vlast. Pri tom vždy uprimne cíti s utrápeným ľuďom. Čitateľov svojich v každom čísle poučuje o všetkom, čo sa na bojištach vo svete robí a čo nielen v politickom, lež aj v hospodárskom ohľade potrebné je vedieť pospolitému ľudu. «Kreštan» bol, je a ostane vždy opravdivým, uprimným priateľom kresťanského ľudu slovenského. Ako taký, nemá by chýbať v žiadnom kresťanskom dome. Každá kresťanská rodina má si za svoju povinnú úlohu pokladať, objednať, predplatiť, čítať a medzi známymi rozširovať «Kreštana».

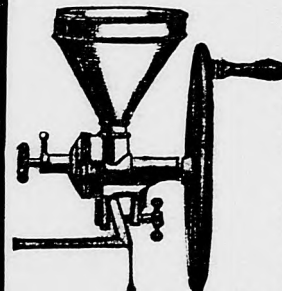
Ku oblahčeniu zaslania predplatkov, ku päťdesiatemu prvému číslu pripojili sme poštové poukázky s tou prosbou, aby ich naši čtení čitateľa vyplnili a predplatky obratom pošty poslat nám si nezťažovali.

Tých čtených čitateľov, ktorí nám už predplatky poslali, prosíme, aby priložené poštové poukázky upotrebili pri najbližšej príležitosti.

Tých čtených čitateľov ale, ktorí nám dlhujú, s týmto dôrazne vyzývame, aby nám svoj dlh bezodkladne vyplatili. V týchto tvrdých časoch, kde tlačivo a robotné sily nesmierne zdražely, nikto nemôže od nás žiadať, aby sme mu náš časopis darmo posielali.

Vydavateľstvo.

Amerikánsky „Texas“ ručný mlynek

«Texas» ručný mlynek je najlepší a najlacnejší mlynek prítomnosti, mele každé zrnó, kukuricu pšenicu, ovos, jačmeň, fazulu, žaluď atd. Na «Texas mlynku» zdarma prevezmem každú opravu a za každý dobre stojím.

Cena 52 korún

ALOIS KIRALY následníka

Alexander Király
BUDAPEST, VI., Felsőerdősor-u. 6.

Armádne náručné hodinky

presne regulované a repassované nicklové alebo ocelové K 12, 16, 20, 24. Strieborné náručné hodinky k natiahnutiu K 30, 36, 40, 14 karat. Zlaté náručné hodinky k natiahnutiu K 100, 120, 140. 3 rokov záruka na písmo. Zasielanie s poštovou dobierkou. Žiadne riziko! Záměna dovolená alebo návrat peňazí.

Prvá dielňa hodin

Jána Konrad

cis a kráľ dvorný zásielca

Brüx číslo 1546. Cechy

Bezplatné zaslanie mojho hlavného cenníka na žiadosť každému.

Dobré nástroje k holeniu sa a ku strihaniu vlasov.

Ia britva zo striebro-ocelie 2, 3, 4 kor. Bezpečného holenia nástroje s 1. nožom 2, 3, kor. Holenia nástroje «perfect» so 6 nožami 11.50 korún. Dvojitého rezu rezervnože tucet 3.50. Ia stroj ku strihaniu vlasov 7.50, 8.50 korún. Záměna dovolená alebo návrat peňazí. Zasielanie s poštovou dobierkou alebo pri voprednom doposlani peňazí skrze cis. a kráľdvorného zásielca

Jána Konrad

vývozný a zásielací dom

Brüx číslo 1547. (Cechy) Hlavný cenník so 4000 vyobrazeniami zdarma.